

Uteha za starejše prebivalstvo: Uvedba programov za starejše na češki javni televiziji med zaprtjem družbe zaradi pandemije covid-19

Jana Jedličková

Ko so v torek, 10. marca 2020, v medijih oznanili, da se bodo naslednjega dne zaradi epidemije covid-19 zaprle osnovne in srednje šole ter visokošolske ustanove in univerze, sta se v češki družbi začeli širiti negotovost in zaskrbljenost. Dva dni kasneje je češka vlada za 30 dni razglasila izredno stanje ter začela regulirati javno življenje in delovanje gospodarstva. Sledilo je vsakodnevno dopolnjevanje vladnih odlokov, ki so omejevali gibanje ljudi, zapovedovali zaščitno medicinsko opremo in določali pogoje, pod katerimi je bilo dovoljeno nabavljati živila in druge osnovne potrebščine. Hkrati je v javnosti potekala razprava o potrebi, da se zaščiti posebno ogrožene skupine, med katere so spadali tudi starejši prebivalci. Vsi mediji so se osredotočili na poročanje o družbeno-politični situaciji doma in o razvijanju pandemije lokalno in globalno, hkrati pa so skušali manevrirati med številnimi ukrepi in omejitvami. Televizijske postaje so bile v prvih nekaj tednih prisiljene prekiniti ustaljeni dnevni program; izjema so bile dnevnoinformativne oddaje, posvečene pandemiji. Zaposleni so morali svoje domove spremeniti v delovno okolje, marsikateri televizijski projekt pa so za nedoločen čas odložili. Toda že v drugi polovici marca so se začeli pojavljati programi in oddaje, ki so sistematično reflektirali

izredno stanje v družbi. Češki javni TV servis (ČT/Česká televize) je tako ponudil poseben izobraževalni program Šolska televizija (UčíTelka), namenjen učencem nižjih razredov osnovne šole (Groman, 2020; jpl, 2021). Program je bil sprva namenjen utrjevanju snovi, kmalu pa se je razvil v pomembno pomoč staršem, ki so svojim otrokom med pandemijo pomagali pri učenju na daljavo.

Poleg aktualnih novic, vladnih sporočil, znanstvenih prispevkov o epidemijah nalezljivih bolezni in pravkar omenjenega izobraževalnega programa je ČT 23. marca 2020, torej manj kot dva tedna po razglasitvi izrednega stanja, vzpostavil tudi poseben televizijski kanal, namenjen starejšim gledalcem (DeníkN, 2020; Groman, 2020). Kanal so poimenovali ČT3. Zasnovali so ga kot začasen pandemski projekt, a se je v naslednjih treh letih uveljavil kot eden od najbolj priljubljenih televizijskih kanalov na Češkem (Baďura, 2020; redakce, 2020; Blinková, 2021; Jetmar, 2022).

Namen tega besedila je orisati format in okoliščine obstoja tretjega kanala češkega javnega TV servisa. ČT3 bo januarja 2023 iz finančnih razlogov prenehal delovati, čeprav gre za enega od televizijskih kanalov z izmerjeno najvišjo stopnjo zadovoljstva pri gledalcih. Gre za kanal s programom, ki je v veliki meri arhivski; predvaja torej televizijske oddaje, ki so nastale v razponu več desetletij, od tako imenovanih normalizacijskih nadaljevank, ki so bile zavezane komunistični ideologiji, prek češke produkcije v 90. letih do tujih programov, ki so na češke zaslone prišli po žametni revoluciji leta 1989. Po eni strani so te vsebine v številnih pogledih ideološko problematične in ravno tako problematično in ahistorično je njihovo predvajanje zdaj, ko mlajša občinstva ne razumejo več konteksta njihovega nastanka in distribucije. Toda po drugi strani so to vsebine, namenjene starejšim, že upokojenim gledalcem, ki so odrasli in se prvič zaposlili v komunistični Češkoslovaški.

Obstoj kanala javnega TV servisa, ki je namenjen starejšim in predvaja programske vsebine, ki se skladajo s komunistično ideologijo, je svojevrsten paradoks, ki si zasluži podrobnejšo obravnavno. V pričujoči razpravi me navdihuje koncept nostalgije kot pozitivnega pojma, ki prebivalstvu prinaša olajšanje in mir, kot je nostalgija podrobneje opredeljena v članku *Nostalgia: Past, Present, and Future* (Sedikides et al., 2008).

Nostalgija kot pozitiven koncept

Nostalgija in njena uporaba v medijih sta predmet številnih publikacij. V pričujočem besedilu ne nameravam reflektirati vseh teh interpretacij ali kakor

koli kritično presojati njihovih različnih perspektiv. Tu nostalgijo razumemo predvsem kot uporaben koncept za osvetljevanje praks, ki jih je v času družbene krize privzel češki javni TV servis. Izbrane reference in koncepti se torej pojavljajo predvsem kot viri navdiha, ki nam bodo pomagali bolj kompleksno interpretirati pojave, ki se zdijo rezultat preprostih programskih odločitev nacionalne televizijske hiše.

Ena od najnovejših knjig, ki se osredotoča na uporabo koncepta nostalgije v filmski in televizijski industriji, je zbirka esejev *Was it yesterday? Nostalgia in contemporary film and television* (2021), ki jo je uredil Matthew Leggatt. Avtorji prispevkov se strinjajo, da je nostalgija posledica pomanjkljivosti sedanjosti in neizpoljenih obljub liberalnega kapitalizma (ibid., 4).

Nostalgija je industrija, a kot so opazili raziskovalci, je tudi amalgam kompleksne mreže različnih afektov, praks, estetik, emocij in fetišev. [...] Nostalgija je prizorišče neškodljivih domislic. Naše hipno obžalovanje sprememb, ki smo jim bili priča, je način soočanja s turbulentno sedanjostjo. (Ibid., 6, 9)

Jason Sperb se osredotoča na povezavo med nostalgijo in tehnološkimi dispozicijami avdiovizualnih in vizualnih medijev: »Podoba sugerira trenutek, zamrznjen v času, mogočen in hkrati varljiv v tem, kar prikazuje.« (Sperb, 2021, 16) Nostalgija se zato zdi koncept, ki je v nekaterih okoliščinah lahko uporaben, seveda pa lahko ljudi tudi zmede in zavede. Starejši gledalci, na primer, bi lahko odmislili aktualno realnost in odločitve, ki so jih sprejeli, ali pa tiste, ki jih niso. V nasprotju z njimi lahko mlajši gledalci, tako namiguje Sperb, najdejo uteho v dozdevno neskončni univerzalnosti sanjarjenja o prihodnosti (ibid., 24). Nostalgija je paradoks, ki lahko posameznika ujame v časovno past spominov na preteklost, ki ni nikoli obstajala, hkrati pa jim prav s tem pomaga, da se odmaknejo od čustveno nabite situacije, ki jih obdaja.

Močni spomini na preteklost torej (1) začasno obrnejo čutno propadanje oziroma, če se izrazimo drugače, za trenutek premagajo proces staranja in se (2) v tolikšni meri povežejo z mogočno domišljijo – kot so vedeli že grški filozofi (na primer Aristotel v *O spominu in spominjanju*) –, da postane »izvorni« dogodek, h kateremu se spomin vrača, nedostopen brez nekakšnega hipnega afekta, ki je dovolj močan, da izzove njegov priklic. (Varndell, 2021, 52)

Wildschut in Sedikides opozarjata, da so v preteklosti nostalgijo kot konstrukt psihologije in socialne psihologije dojemali predvsem kot negativen pojav, ki pomeni posameznikovo mentalno osamitev v lastnih predstavah o preteklosti (Wildschut, 2006; Sedikides, 2008). Novejše raziskave pa

nostalgijo pogosteje povezujejo s čustvi sreče kot pa žalosti, zato jo je treba v znanstvenih krogih redefinirati kot pozitiven koncept; poleg tega jo je treba razumeti kot izrazito družbeno uglašeno čustvo (Wildschut, 2006). Sedikides omenja tudi raziskave, ki kažejo, da nostalgija zmanjšuje občutke osamljenosti (Sedikides, 2008, 305).

[O]samljenost je povezana s percepcijo pomanjkanja družbene podpore oziroma sproži takšno percepcijo. Hkrati se osamljenost povezuje z nostalgijo oziroma jo sproža. Pri tem je zanimivo, da se nostalgijo povezuje s percepcijo družbene podpore oziroma s sprožanjem takšne percepcije. Osamljenost neposredno zmanjšuje percepcijo družbene podpore, hkrati pa posredno povečuje tako percepcijo prek nostalgije: nostalgija pogloblja percepcijo družbene podpore in tako izniči učinke osamljenosti. (Ibid., 306)

Ne le to; raziskave so pokazale tudi, da ima nostalgija lahko močan motivacijski učinek, ki zvišuje raven optimizma, spodbuja ustvarjalnost in domišljijo ter igra pomembno vlogo pri vnovičnem vzpostavljanju simbolnih povezav s pomembnimi drugimi (Sedikides, 2008, 306–307).

V tem kontekstu torej ni presenetljivo, da so se med pandemijo na javnem TV servisu pojavile nostalgično obarvane programske vsebine in celo da je bil spored oblikovan tako prav s tem namenom. Študija primera kanala ČT3 na češkem javnem TV servisu kaže, kako je mogoče pozitivna čustva, povezana z izkrivljenim dožemanjem ideološko in vrednotno izpodbijane preteklosti, v medijski praksi namensko uporabiti za vzbujanje upanja in morda celo pomiritev javnosti.

Vzpostavitev Trojke (kanal ČT3)

Češki javni TV servis – tako kot številne druge javne televizije v Evropi – že leta spremlja skepticizem določenega segmenta javnosti, ki se sprašuje o koristnosti ČT in smiselnosti plačevanja prispevka za te storitve v času, ko je informacije razmeroma enostavno dobiti tudi drugod. Te kritike zajemajo tudi češko »dezinformacijsko sceno«, ki se iz leta v leto krepi. Poleg tega so se na Češkem v zadnjem desetletju okrepili tudi politični poskusi diskreditacije ali vsaj omejevanja dosega in obsega ČT, zlasti kar se tiče novinarskih oziroma raziskovalnonovinarskih projektov. Eden od razlogov za to stanje so konstantna prizadevanja ČT, da bi nepristransko poročal o konfliktih interesov, ki se tičejo nekdanjega premiera Andreja Babiša in proruskih posameznikov v krogih, ki so blizu predsedniku Milošu Zemanu. Vladne stranke in celo

predsednik republike javno obsojajo češki javni TV servis, da je pristranski, da je njegovo delovanje protivladno, neprimerno in neprofesionalno, vsakokrat ko se pojavi novo poročilo, ki opozarja na nezakonito porabo sredstev iz programov EU, promoviranje interesov Ruske federacije v Češki republiki ali goljufije s subvencijami, ki so jih zagrešili kakšni vladni uradniki (Červinková, 2022; Mazancová and Janáková, 2019; Mazancová, 2021). V Pragi in drugih delih države so vse leto 2019 potekali shodi in demonstracije, ki so skušali mobilizirati bodisi nasprotnike bodisi podpornike češkega javnega TV servisa, ki so mu politični voditelji nenehno grozili s pretvorbo v državni servis ali pa kar z izstradanjem v obliki dramatičnega zmanjšanja proračuna (Mazancová in Janáková, 2019). Pred izbruhom pandemije covida-19 češki javni TV servis vsaj pri delu javnosti torej ni užival velikega zaupanja, ravno tako kot ni užival podpore vladajočih strank in predsednika republike.

Ko pa je izbruhnila pandemija, je ČT postal eden najbolj iskanih virov informacij o pandemiji, vladnih ukrepih in življenju nasploh doma in po svetu (Moláček, 2020; jpl, 2021). V javnosti se je občutno povečala tudi percepcija verodostojnosti informativnega kanala ČT24, ki ni le nenehno obveščal o epidemioloških razmerah, temveč je skušal tudi interpretirati kaotične izjave vladnih uradnikov o epidemioloških ukrepih (Moláček, 2020). Na začetku pandemije so najnovejše novice o epidemioloških razmerah predstavnikom vlade pred kamerami pogosto posredovali novinarji ČT. In ko je ČT že teden po razglasitvi izrednih razmer v svoj spored vključil program za starše in otroke, namenjen pomoči pri šolskem delu v osnovnih šolah, se je ob dnevnoinformativnih oddajah začela povečevati tudi gledanost drugih vsebin na ČT. Hkrati so napovedali uvedbo tretjega kanala, namenjenega predvsem starejšim gledalcem, ki naj bi v skladu z najnovejšimi vladnimi odloki preventivno ostali doma in zato niso mogli imeti stikov s svojimi bližnjimi (DeníkN, 2020).

Uvedba programa, namenjenega starejši publiki, ni bila povsem nova ideja. Namero o vzpostavitvi arhivskega kanala, na katerem bi javni TV servis lahko predvajal lastne programske vsebine iz obdobja državnega TV servisa v komunistični Češkoslovaški, je v neki izjavi napovedal že Petr Dvořák, generalni direktor ČT, ki je bil na to mesto ponovno izvoljen leta 2017 (Dvořák, 2017). Poleg tega uporaba programov iz tako imenovanega obdobja normalizacije (obdobje od avgusta 1968, ko so Češkoslovaško okupirale sile Varšavskega pakta, do 17. novembra 1989) v češki televizijski krajini ni nič nenavadnega. Serije in filme iz tega obdobja se na Češkem predvaja že od devetdesetih let prejšnjega stoletja. Poleg tega je moral ČT marca 2020,

tako kot druge češke televizije, ustaviti produkcijo novih programskih vsebin in je bil zato dnevnoinformativne oddaje v sporedu prisiljen dopolniti še z drugimi vsebinami. V tej izjemno napeti družbeni situaciji je ČT segel v lasten arhiv in napovedal vzpostavitev novega televizijskega kanala ČT3 (Mazancová, 2020; Rožánek, 2020).

Nostalgija kot strateški načrt

Skladno z interpretacijami nostalgije, ki jih ponujajo avtorji prispevkov v nedavnem zborniku (Leggatt 2021) in Sedikides s soavtorji (2008), je ČT nostalgijo uporabil kot sredstvo za pomirjanje najbolj ranljivega segmenta občinstva, namreč starejših prebivalcev. To namero je generalni direktor Dvořák izpostavil v vsakem sporočilu za javnost in v vsakem članku o vzpostavitvi tega retro kanala:

V tej težavni situaciji bi radi služili še eni veliki skupini naših gledalcev. Že zdaj pripravljamo posebne izobraževalne programske bloke za šoloobvezne otroke in njihove starše, zdaj pa **ciljamo še na najranljivejši segment populacije**, ki večino časa preživi doma. Več generacij je odraslo ob televiziji in zahvaljujoč našemu bogatemu arhivu jim lahko ponudimo vsebine, prilagojene njihovim potrebam, ki bodo dopolnjevale informativni program in poročila s praktičnimi nasveti. **Gledalce bi radi spravili v dobro voljo in v njih obudili prijetne spomine.** [...] To je predvsem posledica želje televizije, da **pomaga najranljivejši skupini – starejšim**, ki so v teh težkih časih prisiljeni ostati doma. Ta kanal bo **bolj umirjen in vse informacije bodo prilagojene starejšemu občinstvu.** [...] Za zdaj je predvideno začasno oddajanje. Zaradi izrednih razmer smo bili prisiljeni ustaviti produkcijo večine naših programskih vsebin, zato lahko sredstva začasno preusmerimo v ta program. (redakce, 2020, poudarki dodani)

Kanal je sprva oddajal le popoldne in zvečer, kasneje so dodali še jutranji segment z oddajo *Dobro jutro*, ki so jo preoblikovali v skladu s potrebami starejših, in večerna poročila, katerih zasnova je prinesla počasnejši tempo, bolj informativen ton podajanja novic in manj šokantne posnetke.

Naše oddajanje bo obsegalo tudi nov projekt češke televizije »Bodimo skupaj ... pa čeprav na daljavo«, po zaslugi katerega lahko odrasli in otroci pošiljajo videosporočila svojim staršem in starim staršem, svojim bližnjim, s katerimi trenutno ne morejo imeti bližnjih stikov, kot bi si želeli. (Baďura, 2020)

Poročila niso le upočasnila podajanja novic. Naravnost na nišno ciljno občinstvo se je odražala tudi v izbiri in obravnavi tem, v opremi studia, kjer so

se oddaje snemale, in v izbiri voditeljev. Barvna paleta, na primer, je bila zelo umirjena in naravna. Voditelji so nosili nevpadljiva oblačila in skupni vtis programskih vsebin je bil nekakšna simulacija videza oddaj iz poznih devetdesetih let prejšnjega stoletja in z začetka tega tisočletja. V nasprotju s tem pa sta glasbena in likovna oprema kanala ČT3, ki sta uokvirjali te vsebine, zasijali v vseh barvah. To je ustvarilo vtis, kot da pandemija covid-19 onkraj televizijskih ekranov sploh ne obstaja (redakce, 2021).

Kot opozarja Sedikides (2008), poleg vzpostavljanja optimističnega okvira nostalgija pomaga ustvarjati tudi vtis, da smo vsi del neke življenjske situacije. To se zgodi zlasti na osnovi skupnih percepcij in interpretacij preteklosti. Obdobje normalizacijske televizije (70. in 80. leta prejšnjega stoletja na Češkoslovaškem) se je povsem poenotilo s konceptom množične televizije in množičnega občinstva. Češkoslovaška državna televizija je imela monopol nad interpretacijami pop kulture, ki so bile takrat neposredno utemeljene v komunistični ideologiji. Množično sprejemanje idej je bilo glavni cilj medija v tistem obdobju. Poleg ideološkega okvira pa se gledalci iz tistega časa spominjajo vrste televizijskih konvencij, ki jih dandanes v televizijskih oddajah ne zasledimo več. Zato jih lahko razumemo kot izrazito simptomatske, saj že same po sebi sprožajo spomin na tisto obdobje in lahko v hipu ustvarijo nostalgično vzdušje. Ena od takšnih konvencij, ki jih na češki televiziji ni več, so bile napovedovalke, ki so do leta 1989 in nato še nekaj časa v 90. letih najavljale posamezne oddaje. Poleg naslova so gledalcem ponudile še kratek povzetek vsebine oddaje, ki je sledila njihovi napovedi. Te napovedovalke so spadale med najbolj znane medijske obraze tistega časa in vse so imele prepoznavne, pomirjujoče glasove in videti so bile zelo elegantne. Ena od prvih novosti, ki jih je prinesel kanal ČT3, je bila vnovična vpeljava konvencije napovedovalk televizijskega sporeda (Jetmar, 2022).

Televizija je segla v kolektivni spomin starejše generacije tudi na ravni razvedrilnih in igranih programskih vsebin iz lastnega arhiva in uvožene produkcije. Spored so tako sestavljale avtorske oddaje ČT3, produkcije iz arhiva češkoslovaške televizije in češke televizije v 90. letih ter tuje programske vsebine, ki pa jih ravno tako lahko označimo kot arhivske. Po začetni fazi po vzpostavitvi novega televizijskega kanala se je vodstvo odločilo, da bodo skušali s pomočjo arhivskega gradiva občinstvo razširiti tudi na mlajše gledalce, ki starejše domače TV produkcije niso dobro poznali, ker so odraščali v 90. letih ali kasneje, torej v času, ko je bila Češka na prehodu v demokratično ureditev in v tako imenovani dvojni sistem javnih in komercialnih medijev, namesto državnih medijev, ki so bili ukinjeni leta 1992. Ta razširitev ciljnega občinstva

je bila izvedljiva, ker je imel ČT tudi portal za video na zahtevo iVysílání. Do konca leta 2021 je portal deloval predvsem kot arhiv javnega TV servisa. Od decembra 2021 je to polno razvit portal za video na zahtevo, ki dosega tudi mlajša občinstva, ki sicer niso vajena gledati ČT. A katalog vsebuje tudi številne arhivske oddaje. ČT3 torej oddaja le linearno, toda izbrane programske vsebine so dostopne tudi na portalu iVysílání. Arhivske kategorije na ravni jezika in izbranih vsebin pogosto eksplicitno vpokličejo nostalgичno razsežnost. Nostalgija je torej še vedno v igri, le da sta se njena oblika in funkcija razširili na gledalce, ki nimajo kolektivnega spomina na predrevolucionarno obdobje (torej na obdobje pred letom 1989).

Problematicni vidiki nostalgичno naravnane programa kanala ČT3

Sperbova refleksija o nostalgiji kot podobi, zamrznjeni v času, ki je hkrati mogočna in varljiva (Sperb, 2021, 16), precizno zajame problematične vidike uporabe nostalgije v programski zasnovi ČT3. Po eni strani je fascinirajoče, da lahko s predvajanjem starih programskih vsebin v času globalne krize dosežemo vplivanje zaupanja, povrnitev optimizma in ustvarjanje občutka kolektivne povezanosti. Po drugi strani pa to dosežemo z ideološko zelo problematičnimi deli, ki so nastala bodisi izrecno kot propagandna sredstva češkoslovaške komunistične partije bodisi kot produkt in torej reprodukcija preteklega obdobja, ki se ne sklada več z našo realnostjo.

Z vidika zgodovine češkoslovaške televizije je posebno alarmantno to, da so bile na spored, ki naj bi starejšim gledalcev vlival pogum in jim povrnil zaupanje, uvrščene programske vsebine, ki v pozitivni luči upodabljajo tajno službo komunistične policije, ki demokracijo predstavljajo kot kriminalen režim in ki oporečnike slikajo kot subverzivne elemente socialistične družbe. To je očitno zlasti v kriminalni seriji *Trideset primerov majorja Zemana (Třicet případů majora Zemana)*, ki celo 48 let po premiernem predvajanju prve epizode še vedno buri duhove. Morda še bolj problematične pa so družbeno bolj sprejemljive melodramske serije iz istega obdobja po scenarijih Jaroslava Dietla, ki še vedno velja za enega najvidnejših češkoslovaških in čeških televizijskih scenaristov. Dietl se je specializiral za prestižne melodramske nadaljevanke, ki so vsebovale pravcate kolektive protagonistov, ki pa so bili skozi svoje vsakdanje interakcije izrazito individualizirani in s tem zelo dostopni za občinstvo. To so bile pri občinstvu zelo priljubljene serije, ki so

skupaj z razvedrilnimi oddajami varietejskega in kabaretnega tipa tvorile jedro socialistične pop kulture. Ustrezale so zahtevam socialističnega realizma: izpolnjevale so družbene, politične in ustvarjalne kriterije, ki so narekovali, da je treba ustvarjati dela o običajnih predstavnikih socialistične družbe, o ljudeh, ki so del širšega kolektiva, ki skupaj gradijo socializem na poti v svetlejšo prihodnost in, predvsem, ki se ukvarjajo z vsakdanjimi dejavnostmi, ne pa z intelektualnimi podvigi, ki bi lahko spridili njihove značaje. Jaroslav Dietl je bil »kralj« českoslovaške normalizacijske drame. Njegova dela, ki sicer vsebujejo ideološki naboj, niso eksplicitno navijala za socializem, zaradi česar jih niti mlajše generacije dandanes ne interpretirajo kot ekscesno socialistične, ravno tako pa jih še vedno sprejemajo tudi starejše generacije, ki so odrasle in živele v socializmu. Te programske vsebine gledalca tako rekoč nežno pobožajo, kar se idealno ujema z uporabo nostalgije v zasnovi programa ČT3. Te serije niso brez ideologije – in to ravno zato, ker ne upodabljajo vsakdanje realnosti tistega časa, temveč so reprezentacije predstave o tem, kakšno bi lahko bilo življenje v socializmu, če ne bi bile del njega tudi represivne sile.

Tudi uvožene programske vsebine tega datuma so vredne natančnejše pozornosti. Po idejni plati gre večinoma za dela z »Zahoda«, torej iz Zahodne Evrope in iz Združenih držav Amerike, ki so na Češko prišla bodisi v 90. letih, ko je bil vzpostavljen dvojni sistem, ali celo že prej, torej ob koncu obdobja normalizacije v poznih 80. letih prejšnjega stoletja. Tako kot starejše českoslovaške oddaje ta dela upodabljajo fiktivne svetove, ki odražajo obdobje, zamrznjeno v času, ki ga ni več. Ravno tako tudi družbene norme, ki jih reprezentirajo te vsebine, ne obstajajo več v svoji čisti obliki. Serije, kot so *Kojak* (1973–1978), *The Young Riders* (1989–1992) ali *Mad About You* (1992–1998), upodabljajo demokratičen režim in so privlačne za češko občinstvo zaradi eksotičnosti časa in prostora, hkrati pa, paradoksalno, pripomorejo tudi k obujanju prijetnih spominov na mitski čas, ko se je svet še vrtel v pravo smer, ko so zlikovci in policisti stali na nasprotnih straneh zakona, moški in ženske pa so poznali svoje mesto v družbi. Ker kanal ČT3 v nasprotju z drugimi programi ČT ne ponuja nobenih novejših alternativnih vsebin, je tako ustvaril samosvoj prostor, ki gledalce sicer začasno oddalji od drame njihovega vsakdana, hkrati pa jim ne pomaga pri razumevanju sodobnega sveta. Utrjuje le predstavo, da je na svetu nekoč vladal red in da je takšen svet za vedno izgubljen. Ob tem pa si moramo seveda zastaviti vprašanje, ali je to res smer, ki bi jo moral ubrati češki javni TV servis.

Sklep

ČT3 je zanimiv primer funkcionalne uporabe nostalgije za vlivanje zaupanja in upanja javnosti v času globalne zdravstvene in družbene krize. V številnih pogledih je bila njegova uvedba zelo pragmatična odločitev, ki je izvirala iz nuje, da javni mediji med pandemijo ne pozabijo na potrebe javnosti, in iz možnosti, da se v času, ko ni bilo mogoče ustvarjati novih programskih vsebin, učinkovito uporabi obsežen arhiv. Glede na velikost občinstva tega kanala in z analizo zadovoljstva gledalcev je postalo jasno tudi, da je bil ta projekt več kot uspešen. Kot je potrdil Petr Dvořák (citiran v Mitro, 2020, in Hladík, 2020):

Od začetka oddajanja smo izpolnili svojo namero. V povprečju je ob začetku kanal ČT3 spremljalo manj kot 6,5 % ljudi, ki so gledali televizijo. Pri starejših od 65 let je bil ta delež 9,4 %, kar je fantastičen dosežek za nov kanal. Po manj kot enem mesecu oddajanja je postalo jasno, da je program natanko takšen, kakršnega smo želeli ustvariti, in da ga gledajo natanko tisti gledalci, ki smo jih imeli v mislih, ko smo ga zasnovali. [...] Takoj po zagonu so gledalci izjemno dobro sprejeli ČT3, ki je takoj postal peti najbolj gledan program na Češkem in tretji najbolj gledan program pri gledalcih, starejših od 65 let. Celo zdaj, po sedmih mesecih delovanja, vsak teden še vedno dosega več kot pol milijona gledalcev, starejših od 65 let, in je skupaj s programom ČT Art najbolj gledan kanal češke televizije.

Učinkovitost programa dokazuje dejstvo, da je javnost, ko je Dvořák poleti leta 2022 najavil, da se bo oddajanje iz ekonomskih razlogov zaključilo, novico sprejela vse prej kot z navdušenjem. Celo med dolgoletnimi kritiki češkega javnega TV servisa se je našel marsikdo, ki je izrazil pohvalo temu kanalu – verjetno zaradi njegove ekskurzije v obdobje zgodovine, h kateremu se radi vračajo predstavniki češke »dezinformacijske scene« (mav, 2022; redakce MaM; 2022, Rožánek, 2022). Medtem pa so se češkoslovaške in češke arhivske programske vsebine dodobra zakoreninile na portalu za video na zahtevo iVysílání, kar odpira možnost, da bo v prihodnje češka televizija tako lahko ne le dosegla mlajše gledalce, temveč morda tudi naučila starejšo publiko gledati programe na spletu, s čimer bo okrepila doseg svojih dejavnosti.

Literatura in viri

Baďura, Jaroslav, 2020: Program ČT3, který vznikl kvůli pandemii, pokračuje a bude mít více vysílacího času. *Magazín patriot*. 28. november 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.patriotmagazin.cz/program-ct3-ktery-vznikl-kvuli-pandemii-pokracuje-a-bude-mit-vice-vysilaciho-casu> (citirano 18. september 2022).

- Blinková, Karolína, 2021: Stanice ČT3 se stala trvalým programem České televize. *Literární noviny*. 26. marec 2021. Dostopno na naslovu: <https://www.literarky.cz/kultura/1816-stanice-ct3-se-stala-trvalym-programem-ceske-televize> (citirano 18. september 2022).
- Červinková, Markéta, 2022: »Měli jsme fungovat jako státní televize.« Šéfové ČT a rozhlasu o nedostatku peněz i politických tlacích. *DeníkN*. 22. junij 2022. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/905894/meli-jsme-fungovat-jako-statni-televize-se-fove-ct-a-rozhlasu-o-nedostatku-penez-i-politickyh-tlacich/?ref=list> (citirano 30. september 2022).
- DeníkN, 2020: Česká televize spustí v pondělí nový program ČT3. *MinutaN.cz*. 18. marec 2020. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/minuta/319680/?ref=list> (citirano 10. september 2022).
- Dvořák, Petr, 2017: *Koncepce dalšího rozvoje a fungování České televize jako televize veřejné služby*. 11. Dostopno na naslovu: https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/996.pdf?v=1&_ga=2.25201469.1229087474.1654500688-614265312.1654500688 (citirano 18. september 2022).
- Groman, Martin, 2020: Veřejnoprávní média si během krize získala nemalou důvěru. Co by měla dělat, aby o ni opět nepřišla. *DeníkN*. 16. april 2020. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/341737/verejnopravni-media-si-behem-krize-ziskala-nemalou-duveru-co-by-mela-delat-aby-o-ni-opet-neprisla/?ref=list> (citirano 10. september 2022).
- Hladík, D., Ivan, 2020: ČT3 pro seniory: »Z obrazovky na mě zírá zaprášená stará šmíra!« Nebo ne?. *Blesk.cz*. 19. april 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/641140/ct3-pro-seniory-z-obrazovky-na-me-zira-zaprasena-stara-smira-nebo-ne.html> (citirano 20. september 2022).
- iDnes.cz, ČTK, 2021: ČT3 se stala řádným programem, poběží nejméně do konce roku. *iDnes.cz*. 25. marec 2021. Dostopno na naslovu: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/ct3-ceska-televize-prodlouzeni.A210325_114116_mediahub_jpl (citirano 20. avgust 2022).
- Jetmar, Jakub, 2022: »Kmetflix« ČT3 chválili radní i diváci, po třech letech už ale na retrokanál nebudou peníze. *Médiář*. 7. junij 2022. Dostopno na naslovu: <https://www.mediar.cz/kmetflix-ct3-chvalili-radni-i-divaci-po-trech-letech-uz-ale-na-retrokanal-nebudou-penize/> (citirano 15. september 2022).
- jpl, 2021: Spokojenost s ČT loni vzrostla u mileniálů, zaujala UčíTelka i seriály. *iDnes.cz*. 28. januar 2021. Dostopno na naslovu: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/ceska-televize-spokojenost.A210128_085836_mediahub_jpl (citirano 20. avgust 2022).
- Leggatt, Matthew, 2021: Introduction. History in reverse. V: *Was it yesterday? Nostalgia in contemporary film and television* (ured. Leggatt, Matthew). New York: Suny Press. 1–11.
- mav, 2022: ČT sníží počet zaměstnanců, omezí premiéry, ukončí ČT3. *MediaGuru*. 31. maj 2022. Dostopno na naslovu: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/05/>

ct-snizi-pocet-zamestnancu-omezi-premiery-ukonci-ct3/ (citirano 15. september 2022).

Mazancová, Hana, 2021: »Pokus o okleštění nezávislosti.« Dvořák se Zavoralem se ohradili proti návrhu, aby veřejnoprávní novináři hlásili majetek. *DeníkN*. 4. maj 2021. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/618949/pokus-o-oklesteni-nezavislosti-dvorak-se-zavoralem-se-ohradili-proti-navrhu-aby-verejnopravní-novinari-hlasili-majetek/?ref=list> (citirano 30. september 2022).

Mazancová, Hana, 2020: Český rozhlas i televize stoply výrobu pořadů. Zaměstnanci šijí roušky, chemici ze Zázraku přírody vyrábějí dezinfekci. *DeníkN*. 18. marec 2020. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/319622/cesky-rozhlas-i-televize-stoply-vyrobu-poradu-zamestnanci-siji-rouscky-chemici-ze-zazraku-prirody-vyrabeji-dezinfekci/?ref=list> (citirano 18. september 2022).

Mazancová, Hana, in Barbora Janáková Mašát, 2019: Poslanci schválili výroční zprávy České televize, někteří na ni spustili slovní kanonádu. *DeníkN*. 24. oktober 2019. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/220724/poslanci-schvalili-zpravy-ct-za-rok-2016-sverit-nku-kontrolu-jejeho-hospodareni-chce-i-ano/?ref=list> (citirano 18. september 2022).

Mitro, Šimon, 2020: ČT3 poběží minimálně do jara, známe vánoční program. *Fandíme seriálům*. 24. oktober 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.fandimeserialum.cz/clanek/25033-ct3-pobezi-minimalne-do-jara-zname-vanocni-program> (citirano 18. september 2022).

Moláček, Jan, 2021: Rada ČT se pře o zadání posudku, který má rozhodnout o Dvořákovvi. Má ho dělat kancelář bez referencí a webu. *DeníkN*. 1. junij 2021. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/637560/rada-ct-se-pre-o-zadani-posudku-ktery-ma-rozhodnout-o-dvorakovi-ma-ho-delat-kancelar-bez-referenci-a-webu/?ref=list> (citirano 30. september 2022).

Moláček, Jan, 2020: ČT24 teď sleduje nejvíc diváků v historii. Musíme vydržet tak dlouho, jak bude třeba, říká šéf zpravodajství. *DeníkN*. 20. marec 2020. Dostopno na naslovu: <https://denikn.cz/318688/ct24-ted-sleduje-nejvic-divaku-v-historii-musi-me-vydrzet-tak-dlouho-jak-bude-treba-rika-sef-zpravodajstvi/?ref=list> (citirano 30. september 2022).

redakce, 2022: ČT3 o prázdninách: Více akvizic. *Parabola.cz*. 21. junij 2022. Dostopno na naslovu: <https://www.parabola.cz/zpravicky/35839/ct3-o-prazdninach-vice-akvizic/> (citirano 15. september 2022).

redakce, 2021: Startují Zprávy ČT3, dopolední, uváděné klidněji. *Médiář*. 29. januar 2021. Dostopno na naslovu: <https://www.mediar.cz/startuji-zpravy-ct3-dopoledni-uvade-ne-klidnej/> (citirano 20. avgust 2022).

redakce, 2020: Startuje ČT3, program České televize pro seniory. *Médiář*. 18. marec 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.mediar.cz/startuje-ct3-program-ceske-televize-pro-seniory/> (citirano 10. september 2022).

Redakce MaM, 2022: ČT plánuje velké škrtky. Skončí ČT3, přibude reklama a bude se propouštět. *Marketing&Media*. 31. maj 2022. Dostopno na naslovu: <https://mam.>

- cz/zpravy/2022-05/ct-planuje-velke-skrty-skonci-ct3-pribude-reklama-a-bude-se-propoustet/ (citirano 15. september 2022).
- Rožánek, Filip, 2022: ČT radikálně šetří. Skončí program ČT3, omezí vysílání sportu. *Lupa.cz*. 31. maj 2022. Dostopno na naslovu: <https://www.lupa.cz/clanky/ct-radikalne-setri-skonci-program-ct3-omezi-vysilani-sportu/> (citirano 10. september 2022).
- Rožánek, Filip, 2020: Podívejte se: Takhle začala vysílat ČT3 pro seniory. *Lupa.cz*. 23. marec 2020. Dostopno na naslovu: <https://www.lupa.cz/aktuality/jak-naladit-ct3/> (citirano 10. september 2022).
- Sedikides, Constantine et al., 2008: Nostalgia. Past, Present, and Future. *Psychological Science*. 17/5. 304–307.
- Sperb, Jason, 2021: Clearing up the haze. Toward a definition of the »nostalgia film« genre. V: *Was it yesterday? Nostalgia in contemporary film and television* (ured. Leggatt, Matthew). New York: Suny Press. 15–33.
- Vardell, Daniel, 2021: Touched by time. Memories of the faded star. V: *Was it yesterday? Nostalgia in contemporary film and television* (ured. Leggatt, Matthew). New York: Suny Press. 51–70.
- Wildschut, Tim et al., 2006: Nostalgia: Content, triggers, functions. *Journal of Personality and Social Psychology*. 91. 975–993.